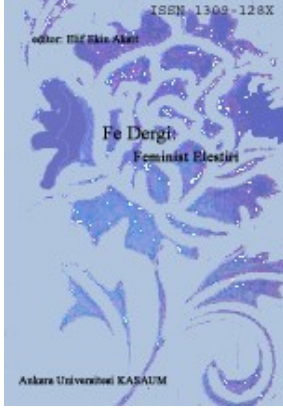

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri Cilt 3 Sayı 2
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

“Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar”

Funda Şenol-Cantek

Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 25 Aralık 2011

Bu makaleyi alıntılar için: “Birkaç Arpa Boyu..., 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar,”
Fe Dergi 3, sayı 2 (2011), 101-103.

URL: http://cins.ankara.edu.tr/6_8.html

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

“Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar”*Funda Şenol-Cantek*

Funda Şenol-Cantek Serpil Sancar’a “Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar”ı sordu:

Şenol-Cantek: “Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar” bu yıl, Koç Üniversitesi Yayınları arasından, sizin editörlüğünüzde çıktı. Feminist çalışmalar üzerine bilanço niteliğinde bir kitap hazırlama fikri nasıl doğdu?

Sancar: Aslında bir süredir tartışıyorduk, ‘Türkiye’de akademide kadın çalışmaları ne kadar kendine yer açabildi, neleri başardı, neleri başaramadı?’ sorusuna verilecek yanıtlar ne olmalı diye soruyorduk. Çünkü akademik alanda kadın çalışmalarının ortaya çıkışı 30 yılı aştı ve bu sürede çok şey yapılmış gibi görünüyor. 30 yılı aşan süre durup bir değerlendirme yapmak gereken bir süre gibi göründü. Çünkü bu süre içinde birçok alanda kadın çalışmalarının kurucu nitelikte temel soruları, araştırma konuları ve yaklaşımları ortaya çıktı ve önemli sayılabilecek bir bilgi birikimi oluştu. Örneğin artık yakın tarihimize bakarak görünmez ya da önemsiz kılınmış kadınları, kadınların toplumsal katkılarını ve başarı ve başarısızlıklarını anlamamızı sağlayacak bir feminist tarih çalışmaları alanı var ve bu çalışmaların ürettiği önemli bilgiler gündelik yaşamda bilinir ve kullanılabilir hale geldi. Benzer şekilde kadınların yaşamına içeriden kadınların kendi deneyimlerinden bakmamızı sağlayacak biyografiler, yaşam öyküleri ve sözlü tarih çalışmaları gelişti ve bu çalışmalar akademideki eril klişeleri ve metodolojik körlükleri aşarak kadınların yaşamlarına bakmayı ve deneyimlerini başka kadınlara aktarabilmeyi sağladı. Daha da önemlisi, akademide erkek deneyimleri odaklı araştırma tema ve sorularından farklı alanlara, kadınların olduğu-yaşadığı ve yarattığı şeylere bakmanın yeni kavramları, yaklaşımları ve yorumlama biçimleri ortaya çıkmaya başladı. Kadın çalışmalarının oluşturduğu merakla devlet-kamusal yaşam-formel kurumlar odaklı araştırmalar yerini buralardan dışlanmış olana yani sivil-gündelik-özel-kişisel yaşama araştırma konusu olarak bakmaya başladı. Ben bunların önemli dönüşümler olduğunu düşünüyorum. Kitap bu konuda yapılanların –hepsinin olmasa da- önemli bir kısmının değerlendirmesini yapmaya çalışıyor.

Şenol-Cantek: Kitaba katkı veren yazarların ortak özellikleri nelerdir?

Sancar: Yazarların önemli bir kısmı bahsettiğim alanlara ilk çalışmaları yaparak bir anlamda kurucu olmuş feminist akademisyenler. Bunlardan bir kısmı da kitabın yayın tarihine yetişemedikleri için katılamadılar. Aslında yazılacak bir bu kadar daha yazı vardı. Dilerim onlar da başka bir yayının konusu olur. Bunların yanında kadın çalışmaları alanının genç araştırmacılarının sunduğu yeni bilgiler de var. Bu da alanın ne kadar hızla yenilediğini ve genişlediğini gösteriyor bence.

Şenol-Cantek: Bu kitabın diğer bir özelliği de Nermin Abadan Unat’a armağan edilmiş olması. Nermin Hoca’nın kadın çalışmaları alanına katkısından kısaca bahsedebilir misiniz?

Sancar: Nermin Abadan Unat 1979 yılında Türk Toplumunda Kadın kitabını o günün en önde gelen kadın çalışmaları yapan akademisyenlerin yazılarıyla derleyip Türk Sosyal Bilimler Derneği aracılığı ile yayınlamıştı. Bunu ilk kez kadın çalışmaları alanının toplu bir tartışması ve görünürlük kazanma olarak kabul edebiliriz. Nermin Hoca sadece bu ilk çabayı gerçekleştiren bir feminist akademisyen olarak değil aynı zamanda aradan geçen bunca zaman kadınlardan yana tavır almayı sürdürmüş bir kadın olarak da feminist araştırmacılarla ilişkisini sıcak tutmayı başarmış bir kadın akademisyen oldu. Bu nedenle Nermin Hocaya bir teşekkür borçlu olduğumuzu

düşündüm. Benim için Nermin Hocayı bu vicdan muhasebesinin ötesine taşıyan ve hala güncel kılan daha başka bir şey daha vardı. Nermin Hoca bana göre bizim kuşak kadınlara örnek olacak bir model olarak ‘aydınlanma aklı’nın tipik bir örneği idi ve ‘kendini kendi aklıyla baştan yaratan kadınlar’ kuşağının bize en yakın, en içimizdeki örneği idi. Onun Kum Saatini İzlerken adlı otobiyografisi ve Sedef Kabaş’ın yazdığı Hayatını Seçen Kadın biyografik çalışması bizim kuşağın kendini ararken bakıp yüzleştiği bir yakın dönem bilgisini bize sunuyor ve Türkiye’de nasıl ‘aydın kadın’ olunabildiğini gösteriyor. Her şey bir yana Nermin Hoca bu yıl 90. yaşını kutladı ve ona kendi yaşamının mimarı olabilmiş bir kadın olduğu için bir hediye vermek istedim. Yıllarca emek verdiği bir akademik alanın kendinden sonra gelen iki yeni kuşak kadın araştırmacılarının ona armağan olarak yazdığı bir derleme kitap oldu bu çalışma.

Şenol-Cantek: Oldukça hacimli ve kapsamlı bir çalışma olmuş bu derleme. Beden politikalarından dine, siyasetten emek süreçlerine, bellekten göç deneyimlerine kadar çok sayıda alt başlıkta, 30 makale ve Nermin Hoca ile yapılmış bir söyleşi var. Siz editör olarak konu başlıklarına göre yazarlara öneride mi buldunuz, yoksa yazarların önerileriyle mi oluştu bu kitabın içeriği?

Sancar: Aslında her ikisi de oldu. Önce kendi alanlarında öncü araştırmalar yapıp ufuk açıcı bilgileri geliştirmiş kadınlara bu öneriyi sundum. Hepsisi de çok heyecanla karşıladı ve yazmak için söz verdi. Bunların bir kısmı çeşitli nedenle yazılarını yetiştiremediler. Örneğin Nükhet Sirman, Yeşim Arat, Binnaz Toprak, Fatmagül Berktaş’ın yazıları yetişmedi. Sonra bazı alanlar-örneğin hukuk ve kadın emeği gibi- olmazsa olmaz alanlar olarak derlemede yer aldı.

Ama bazı konular da çok istememe rağmen zaman sınırı nedeniyle hiç ya da tek yazıyla katıldı derlemeye. Örneğin Ermeni feminist hareketi üzerine bir yazı çok istedim; olmadı. Ayrıca siyasal partilerin cinsiyet politikaları üzerine bir yazı yer almadı. Kürt kadın hareketi üzerine de daha fazla yazı olsun istedim. Bu eksiği çok olan bir derleme oldu aslında. Bu durum daha yazılacak çok şey olduğunu bana gösterdi. Yani hala kadın çalışmalarının konusu olan birçok alanda - çoğu ilk adımlar niteliğindeki- çalışmaların değerlendirmesini yapmaya devam etmek gerekiyor.

Şenol-Cantek: Kitabın adının “Birkaç Arpa Boyu” olması manidar. Siz, bu alanın önemli isimlerinden biri olarak, kadın çalışmaları ve toplumsal cinsiyet çalışmaları alanında bugün gelinen noktayı nasıl değerlendirirsiniz? Türkiyeli feministlerin bir bölümünün “beyaz kadınlığa” karşı yürüttükleri mücadele ilerleme kaydedebildi mi? Yakın gelecek bu konuda umut vaat ediyor mu?

Sancar: Benim çıkış noktam bir korku aslında, kadın çalışmaları alanında her şey yolundaymış gibi yapıştı tartışmasız, eleştirisiz bir ‘steril’ kadın çalışmalarına dönüşme korkusu. Böyle bir gelişmenin sinyallerini görüyorum ben akademik kurumlarda. Yani yeni üniversiteler uluslar arası kadın çalışmaları kongreleri ve konferansları yapmaya başladılar ve bu toplantılarda içinde bir şekilde kadın lafı geçen hatta açıkça kadın karşıtı-düşmanı içerik taşıyan tebliğleri kadın çalışmaları çatısının içine soktular. Bunlara çok ses çıkartılmıyor. Akademik alandaki ‘pazarlama mantığı’nın egemen olmaya başlaması kadın çalışmaları alanına da sıçramış durumda. Öte yandan sizin sorunuzdaki ‘beyaz kadınlık’ meselesi yani devlet ve düzen yanlısı bir feministlik iddiası her zaman var ve ciddi bir sorun. Ama öte yandan içinde kadın lafı geçen her cümleyi kutsama noktasına gelmiş bir olumlama hastalığı yaşadığımızı da düşünüyorum. Her şeye katkı gözüyle bakılıyor, her şeye teşekkür edilip rafa kaldırılıyor. Oysaki neyin kadınların yararına neyin değil olduğu çok karışmış durumda; sınırların ayrımların tartışılması, eleştirilmesi gerekenin eleştirilmesi gerekli. Yani kadın çalışmaları alanına bir feminist eleştiri gerekli. Bunu nereden başlayıp, nereden ilerleyerek yapacağımızı görebilmek için bir bilanço çıkarmaya, yaptıklarımıza dönüp bakmaya gereksinmemiz var. Kitap bunu yapma yolunda bir katkı sunmayı amaçlıyor. Yani bana göre önümüzdeki dönemde olması gerekir diye düşündüğüm feminist bir eleştirel okumaya kitabın katkısı olmasını arzuluyorum.

Şenol-Cantek: Hem kendi gözlemlerinize, hem de kitaptaki metinlere dayanarak, Türkiye’de toplumsal cinsiyet çalışmaları veya kadın çalışmaları alanında yeterince üzerine düşünülmemiş, konuşulmamış, yazılmamış olan konular/alanlar hangileridir?

Sancar: Türkiye’de hala alt-sınıf, en dışarıda tutulan, en az görünür kadınlar hakkında çok az şey biliyoruz. Örneğin merdiven altı, marjinal emek türü olarak genç eğitimsiz kadın emeği, fahişe kadınlar, yalnız ve yaşlı kadınlar vb konularda doğru dürüst bilgimiz yok. Aslında bilgimiz olan alanları sayıp gerisini yapılması gereken işler olarak saymalıyız. Örneğin Türkiye’de kadınların beden algılarının özgürleşmesine önemli bir katkısı olan spor olanaklarına ulaşım açısından her yaş ve sınıftan kadının –erkeklerle karşılaştırıldığında- ne kadar eşitsiz fırsatlara mahkum olduğunu daha araştırmadık. Dini kurumların –camilerin, kuran kurslarının, tarikatların kadınların yaşamındaki yerini ve anlamın- feminist bir gözden sergilemedik. Aslında biraz tarihe ve kadınların yaşadığı şiddete bakmayı öğrendik; biraz da eğitim, sağlık, emek, siyasal katılım, vb formel ve örgütlenmiş kamusal alanlarda kadınların yaşamlarına ve deneyimlerine bakabilecek verileri ve araştırma sorularını oluşturabilmiş durumdayız. Yani yapabildiklerimiz hala birkaç arpa boyu...

Şenol-Cantek: Ankara Üniversitesi geçen yıl gerek kadın çalışmaları, gerekse toplumsal cinsiyet çalışmaları konusunda Türkiye için ilk olan ve çok önemli adımlar attı. Bu kitap da bir örneği. Bunlardan kısaca bahseder misiniz? Ankara Üniversitesi kadın çalışmaları alanı 1993’de Kadın Araştırmaları Merkezi’nin kuruluşuyla başladı. Merkez’in şemsiyesi altında ortaklaştırılan enerji ile yürütülen çalışmalar 1996’da yüksek lisans programının açılmasıyla önemli bir adım attı. Bugüne kadar en önemli çaba bu programın sürdürülmesine yöneldi. Kadın çalışmaları YÖK doçentlik başvuru alt-alanları arasına girdi. 2009’da Türkiye’nin akademik kadın çalışmaları alanında ilk hakemli uluslararası e-dergi olarak yayınlanma becerisini gösteren ve fe-dergi yayınlanmaya başladı ve hala devam ediyor. 2011-2012 akademik yılında kadın çalışmaları alanında Türkiye’nin ilk doktora programını açtık ve öğrenci aldık. Ayrıca yine 2011 yılında ilk kez akademik olarak bir enstitü bünyesinde olmayan fakülteye-bölüme bağlı Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Anabilim Dalı Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde kurulup çalışmaya başladı. Yani artık Türkiye’de ilk kez kadın ve toplumsal cinsiyet çalışmaları alanında doçent ve profesör kadrosu ve bu kadroların akademisyenleri olabilecek. Bunların yanı sıra Kasım 2011’de Ankara Üniversitesi öğrenci ve öğretim üyeleri arasında cinsel taciz ve saldırı şikâyetlerini idari bir soruşturma yetkisiyle ele alacak Cinsel Taciz ve Saldırı Destek Birimi kuruldu ve bununla ilgili bir yönetmelik ve politika metni üniversite senatosunda kabul edildi. Birim gerekli yönetim kurulu ve idari ofisi kurularak çalışmaya başladı. Bu da Türkiye’de bir üniversite bünyesinde cinsel suçları önlemeye yönelik ilk kurumsal adım oldu.

Bütün bunların önümüzdeki dönemde gelişime damgasını vuracak ve örnek olacak önemli gelişmeler olduğunu düşünüyorum. Dilerim gelişmeler sürer, enerjimiz tükenmez, engeller çıkmaz; kadın çalışmaları alanında akademik çalışmalar yozlaşmadan, dilini ve enerjisini yitirmeden yeni kuşak akademik çalışmalarla buluşur ve bütün bunları kadınlarla ve kadın örgütleriyle olan bağlantısını koparmadan yapabilir.

Prof. Dr. Serpil Sancar

Siyasal Bilgiler Fakültesi,

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesi

Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Anabilim Dalı başkanı

ve Ankara Üniversitesi

Kadın Araştırmaları Merkezi (KASAUM) müdürü